

ELTE BTK Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék

/ MTA Judaisztikai Kutatóközpont

2007/08, I. (őszi) félév

Komoróczy Géza

Az ókori Kelet története, I:

A sumerektől az Akhaimenida dinasztiaig

BBN-ASZ-241/1, BBN-HEB-231, BBN-TÖR-202/1, HBN-031, TÖ-212/1

Péntek, 14:00–15:30

Múzeum körút 4, D épület, nagyelőadó

II. dolgozat

07/11/30

V á l a s z o k

NB: A dolgozatok nem osztályzatokat kapnak, hanem pontszámot. Az elv az, hogy a pontos és jó válaszok al-kérdésenként 2–2 pontot kapnak; ha a kérdés-blokkokban minden válasz jó és pontos, ezeken felül a feltüntetett jutalompontokat is megkapják; de a részben jó válasz legfeljebb 1 pont lehet; ha a blokkokban ilyen van, jutalompont nincs. A szövegelemző kérdéseknél a bíráló mérlegelésére van bízva, hogy a megadott – elég nagy – pontszámon belül mennyit ad; én szigorú szoktam lenni, a maximumot csak a teljes és hibátlan válaszra adom meg.

Mit jelent:

Pontos válasz: 2–2 pont, ha minden válasz jó: + 3 pont

bas-relief	olyan dombormű, amelynél az ábrázolás körvonala (rajz) a síkfelületbe van bemélyítve
hüyük	török “domb”; mint az arab <i>tell</i>, “telephalom”
kváderkő	hasáb alakú építőkő, külső felületét nem szokás vakolni
masztaba	arab “pad”, egyiptomi sír-építmény, téglalap alapú csonkagúla (ti. oldalfalai enyhén befelé dőlnek, teteje lapos)
nekropolisz	gör. “temető” (szó szerint: “halotti város”)
omen	lat. “előjel”, esemény / lelet, amelyből meghatározott kód szerint a jövőre következtetnek
pecséthenger	a pecsételő mezopotámiai változata: henger alakú tárgy, amelyet oldalfelületén vésettél és / vagy felirattal látnak el, nedves agyagon egyenletesen végiggördítve lenyomata az irat hitelesítésére szolgál
piramidion	görög “kis piramis”, az egyiptomi piramisok tetején elhelyezett, gúla alakú sisak- / zárókő
tholosz	gör. kör alaprajzú, kúp alakú ál-kupolával fedettépület
vádi	arab “patak- / folyómeder” (sivatagban stb.), amelyben csak nagy esők idején / esős évszakban folyik a víz; magyarul: <i>aszó</i>

Honnan van az alábbi szöveg: **Hammurápi ítélet-gyűjteménye, “A” §**

3 pont

“Ha egy *avélum* kereskedőtől pénzt vevén fel, kereskedője fizetésre szólította fel, de neki semmi adni valója nincsen, s ezért kertet adott át beporzás után a kereskedőnek, és “A datolyát, amely a kertben teremni fog, vedd át pénzed fejében”, mondta neki: az illető kereskedőnek ezt ne engedjék meg; a datolyát, amely a kertben terem, a kert gazdája vegye át, s abból a pénzt és kamatát táblája értelmében fizesse vissza a kereskedőnek, s a megmaradt datolyát, amely a kertben termelt, maga a kert gazdája vegye el.”

Értelmezze a helyzetet és a Maga által lényegesnek tekintett kifejezéseket:

Max. 15 pont

Kölcsönügylet. A kereskedő pénzt kölcsönöz, kamatra. A kölcsönről írásbeli szerződést (“tábla”) kell készíteni. *Avélu*: szabad közember, itt a kert tulajdonosa. A datolyát (*Phoenix dactylifera*) kertszerűen termesztik. Kétlaki

növény, a termő virág termőre fordulásához és a jó terméshez mesterséges beporzásra van szükség a porzós virággal. Hammurápi tiltja, hogy a kölcsön fejében a kert tulajdonosa a terméssel lábon fizessen.

Kapcsolja össze (számozással) az egymáshoz tartozó neveket:

Pontos válasz: 2–2 pont, ha minden válasz jó: + 3 pont

- | | |
|--------------------|--------------|
| (1) Abú Sahrein | (2) Ekbatana |
| (2) Hamadán | (5) Ur |
| (3) Kalhu | (4) Assur |
| (4) Qala'at Serqat | (1) Eridu |
| (5) Tell Muqajjar | (3) Nimrúd |

Határozza meg az alábbi földrajzi nevek / elnevezések tartalmát:

Pontos válasz: 2–2 pont, ha minden válasz jó: + 10 pont

Alsó-tenger	a Perzsa-öböl neve Mezopotámiában
Dzsezire (Iráq)	Észak-Iráqban a Tigristől nyugatra elterülő sivatagi térség
Felső-Egyiptom	a Nílus-völgy déli része, ca. a Fajjum-oázis bejáratától (List és Dahsúr között) az 1. kataraktáig
Folyón túli tartomány	Szíria az Akhaimenida birodalomban
Naharina	egyiptomi "Folyóköz" (Mezopotámia), közelebről: Maittani / Mittani
Náiri	Kis-Ázsia – a Kaukázustól délre eső térség asszír feliratokban az i. e. 2. évezred végén (Urartu)
Retenu	egyiptomi Palesztina–Szíria
Szubartu	AsszírIA és a Tigris menti térség
Tengerföld	a Perzsa-öböl északi-északkeleti partvidéke
Via maris	"tenger (ment)i út": a Földközi-tenger partja mellett vezető útvonal Egyiptom és Szíria között

Mettől meddig tart:

Pontos válasz: 3–3 pont, ha minden válasz jó: + 10 pont,

de ha a 4. (a. d. XII. század első fele) és a 6. kérdésre (i. e. 2. évezred) adott válasz rossz, – 5–5 pont

- | | |
|---|--|
| a 25. olympiasz (i. e. / i. sz.) | (i. e.) 680–677, ti. az 1. olympiasz (értsd: 4 éves időszámítási ciklus) kezdete i. e. 776, időtartama: (i. e.) 776–773 |
| a zsidó világteremtési éra jelenleg folyó évezrede | 1240/41–2240 (ha netán megérjük), ti. a most folyó 6. évezred 1240. szeptember 18-án kezdődött |
| az 5. évszázad B. C. E. 20-as évei (i. e. / i. sz.) | (i. e.) 429–420 |
| az A. D. XII. század első fele | 1101–1150 |
| az <i>Urbs</i> 3. évszázada (i. e. / i. sz.) | (i. e.) 553–454, ti. az 1. év: i. e. 753 |
| i. e. 2. évezred | 2000–1001 |

Mit jelentenek az alábbi ókori keleti elnevezések:

Pontos válasz: 3–3 pont, ha minden válasz jó: + 10 pont,

habiru	“vándor”, “kóbor”, “aki elhagyta a lakóhelyét / otthonát”, harcias / rabló csoportok Elő-Ázsiában az i. e. 2. évezredben; ca. (angol <i>social outcast</i>)
káldeus	nem-akkád és nem-arámi törzsek Dél-Mezopotámia déli térségének városaiban az i. e. 1. évezred első felében; a hellénisztikus kortól: babylóni csillagjós, jövendőmondó
mardu	sumer “nyugati”, Szíria felől Mezopotámiába betelepülő nomád népesség, akkádul: amurrú
saszu	a szíriai nomádok neve Egyiptomban
szutú	nomádok (az Euphratész középső szakaszánál)

Honnan van az alábbi idézet: **II. Ramszesz felirata a kádesi csatáról**

3 pont

“Mikor őfelsége fehér-arany trónusán pihent, Qadestől északra, az Orontéss nyugati partján, megérkezett egy előőrs őfelsége kísérői közül, Hatti legyőzött fejedelmének két előőrsével. Elővezették őket. Őfelsége így szólt hozzájuk: Kik vagytok? Így szóltak: Mi Hatti legyőzött fejedelméhez tartozunk. Ő küldött minket, hogy kikémleljük, hol van őfelsége. Őfelsége így szólt hozzájuk: Hol van ő, Hatti legyőzött fejedelme? Azt hallottam, hogy ő Aleppo földjén van. Így szóltak őfelségéhez: Íme, Hatti legyőzött fejedelme jön, sok idegen országgal együtt, akik vele vannak, akiket erőszakkal hoz magával minden idegen országból, melyek Hatti területein vannak...”

Mi az a pillanatnyi helyzet, amelyet a szöveg leír – Magyarázza a megjelölt szavakat / neveket:

Max. 10 pont

II. Ramszesz és hadserege tábort vert Kádes mellett, a hettita hadsereg még messze északra van, de a hettita királyról a fáraó már mint legyőzött fejedelemről beszél

őfelsége: a fáraó (II. Ramszesz)

fehér-arany: arany ötvözetű fehér fémmel (ezüst, ma inkább nikkel, platina)

Kádes / Qades: város Szíriában

Orontés: folyó Libanon–Szíriában, a Földközi-tengerbe ömlik

Hatti: a hettiták

Hatti legyőzött fejedelme: II. Muvattallis hettita király; a fejedelem itt pejoratív értelmű

Aleppo: város Szíriában

sok idegen ország: a hettiták szövetségesei / vazallusai, akik Muvattallis hadseregét kísérték az Egyiptom elleni hadjáratban

07/11/30/KG